

Poliitikataust

Üha lähemale jõutakse üleilmssele konsensusele, et vaja on tegeleda keskkonnaprobleemidega, eriti kliimamuutuste ja neist tulenevate üha suurenevate ohtudega, keskendudes eelkõige ressursinappusele, kliima ebakindlusele, sotsiaalsetele nihetele ja suurele majanduslikule kulule. Järk-järgult paraneb ka teadlikkus sellest, et keskkonnaprobleemide tagajärjed mõjutavad naisi ja mehi erinevalt ning kuidas sooline ebavõrdsus kahjustab naiste suutlikkust neile ohtudele reageerida. Teadlikkuse paranemist toetab arusaam naiste ja meeste erinevatest tarbimisharjumustest.

Kliimamuutuste üldine leevendamine ELis

- Energiatõhususe, keskkonnasäästliku transpordi ning süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise meetmete rakendamine ning teerajaja rolli võtmine seoses kliimamuutusi käsitlevate rahvusvaheliste konventsioonidega.

Euroopa Liidu Nõukogu järeldused (juuni 2012)

- Rõhutatakse pakilist vajadust suurendada soolist võrdõiguslikkust otsuste tegemisel kliimamuutuste leevendamise valdkonnas, eriti transpordi- ja energiasektoris.
- Rõhutatakse asjaolu, et soopõhised eelarvamused ja stereotüübid aitavad põlistada soolist segregatsiooni haridussüsteemis ja tööturul, sealhulgas kliimamuutuste leevendamise seisukohast kõige tähtsamates majandussektorites (nt transpordi- ja energiasektor).

Euroopa Parlament (2007–2012):

- kutsub komisjoni ja nõukogu üles tagama, et kliimamuutuste leevendamise meetmed ei kahjustaks soolist võrdõiguslikkust, ja võtma kliimapoliitikas arvesse soolise võrdõiguslikkuse aspekte;
- teeb ettepaneku minna üle keskkonnasäästlikule majandusele ning kutsub üles uurima selle mõju naistele ja nende rollile üleminekuperioodil.

Euroopa Komisjon:

- käsitab energia- ja transpordisektorit esmatähtsa valdkonnana (COM(2013) 216 final).

Pekingi tegevusprogrammi strateegilised eesmärgid ja ELi näitajad

- K.1** Kaasata naised aktiivselt keskkonnaga seotud otsuste tegemisse kõikidel tasanditel.
- K.2** Lõimida soolise võrdõiguslikkuse probleemid ja perspektiiv säästva arengu poliitikasse ja programmidesse.
- K.3** Luua riiklikul, piirkondlikul ja rahvusvahelisel tasandil mehhanismid, et hinnata mõju, mida arengu- ja keskkonnapoliitika naistele avaldab, või tugevdada olemasolevaid mehhanisme.

Selle olulise probleemvaldkonna näitajad töötati välja hiljuti eesistujariigi Taani algatusel. Et keskkonnaprobleemid mõjutavad naiste olukorda, keskenduvad need näitajad mõjule, mida naised avaldavad oluliste kliimamuutustega seotud otsuste tegemisel, eriti kliimamuutuste leevendamiseks. Lisaks hinnatakse näitajate abil naiste ja meeste osakaalu loodusteaduste ja tehnika valdkonnas ning analüüsitakse soolist segregatsiooni haridusvalikute puhul. Pekingi tegevusprogrammi valdkonna K teise ja kolmanda strateegilise eesmärgi näitajad veel puuduvad. Need eesmärgid – tagada soolise võrdõiguslikkuse parem lõimimine keskkonnapoliitikasse ja -programmidesse – vajavad veel käsitlemist.

Uusimad andmed ja teave on esitatud Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudi loodud andmebaasis "Women and men in the EU – facts and figures" ("Naised ja mehed ELis. Faktid ja arvud"), mis on kättesaadav aadressil <http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>

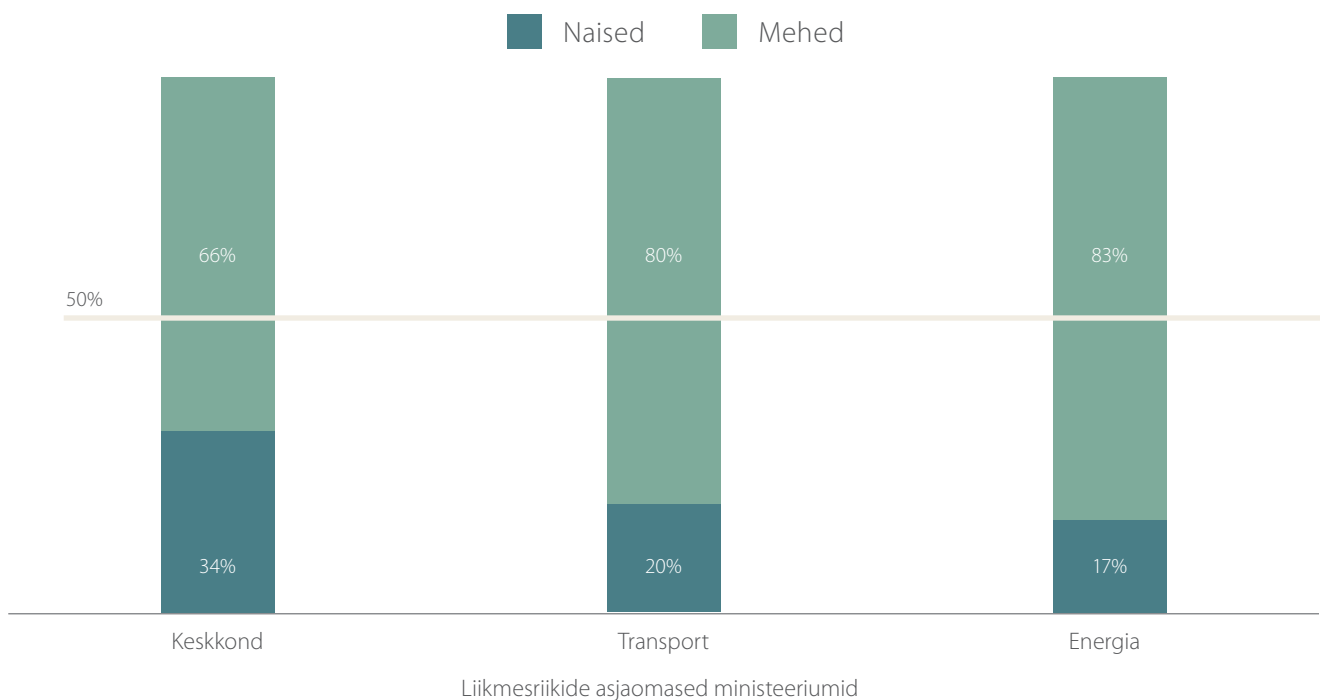
Kogu ELi hõlmavatel andmetel põhinevad järeldused

Naiste kaasamine keskkonnaga seotud otsuste tegemisse ei ole eriti edenenud

Naiste kaasamine strateegiliste kliimaga seotud otsuste tegemisse ei ole pelgalt demokraatia eeltingimus, vaid ka äärmiselt oluline, võttes arvesse keskkonnapoliitika ja

NAISTE OSAKAAL LIIKMESRIIKIDE MINISTEERIUMIDE JUHTIVATEL AMETIKOHTADEL, 2011

Allikas: EIGE, "Gender Equality and Climate Change" ("Sooline võrdõiguslikkus ja kliimamuutused"), 2012.

-programmide mõju naistele ja meestele. Enamik selle valdkonna otsusetegijatest ELis on mehed ja ka liikmesriikides kliimamuutuste küsimustega tegelevate ministeeriumide juhtivatel ametikohtadel domineerivad mehed. Mis puutub naiste üldisesse osakaalu, siis 2013. aastal oli 19% ELi liikmesriikide keskkonna-, energia- ja transpordiministeeriumide ministritest ja 34% kõrgema astme ametnikest naised.

Naised jõuavad juhtivatele ametikohtadele pigem keskkonnasektoris kui energia- või transpordisektoris. 2011. aastal oli naiste osakaal suurim keskkonnaministeeriumides ja nad täitsid neis ministeeriumides ligikaudu kolmandiku juhtivatest ametikohtadest (34%).

Naised on endiselt alaesindatud ka kliimaküsimustega tegelevates ELi institutsioonides. 2013. aastal täitsid naised ligikaudu veerandi (27%) Euroopa Komisjoni asjaomaste peadirektoraatide otsustustasandi ametikohtadest.

Naised tunduvad olevat rohkem esindatud Euroopa Parlamendi kliimaküsimuste komisjonides (2010–2014): nende osakaal asjaomaste komisjonide liikmete seas on 38% ning nad on enim esindatud keskkonna valdkonnas, moodustades 49% keskkonna-, rahvatervise- ja toiduohutuskomisjoni liikmetest.

N-ö klaaslae efekt tundub püsivat nii liikmesriikide kui ka liidu tasandil, sest naiste osakaal on seda väiksem, mida kõrgema ametikohaga on tegemist.

Naiste arv kliimamuutustega seotud otsuste tegemisel rahvusvahelisel tasandil suurenes

Naised on suurimaid edusamme teinud ÜRO peamistes kliimaküsimustega tegelevates asutustes, eelkõige ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni allorganites, kus naiste esindatus on aastatel 2009–2012 ühtlaselt suurenenud.

Naiste osakaal ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi delegatsioonides on viimase viie aasta jooksul samuti kasvanud, kuigi vähemal määral: 36%-lt (2004–2008) 39%-ni (2008–2012).

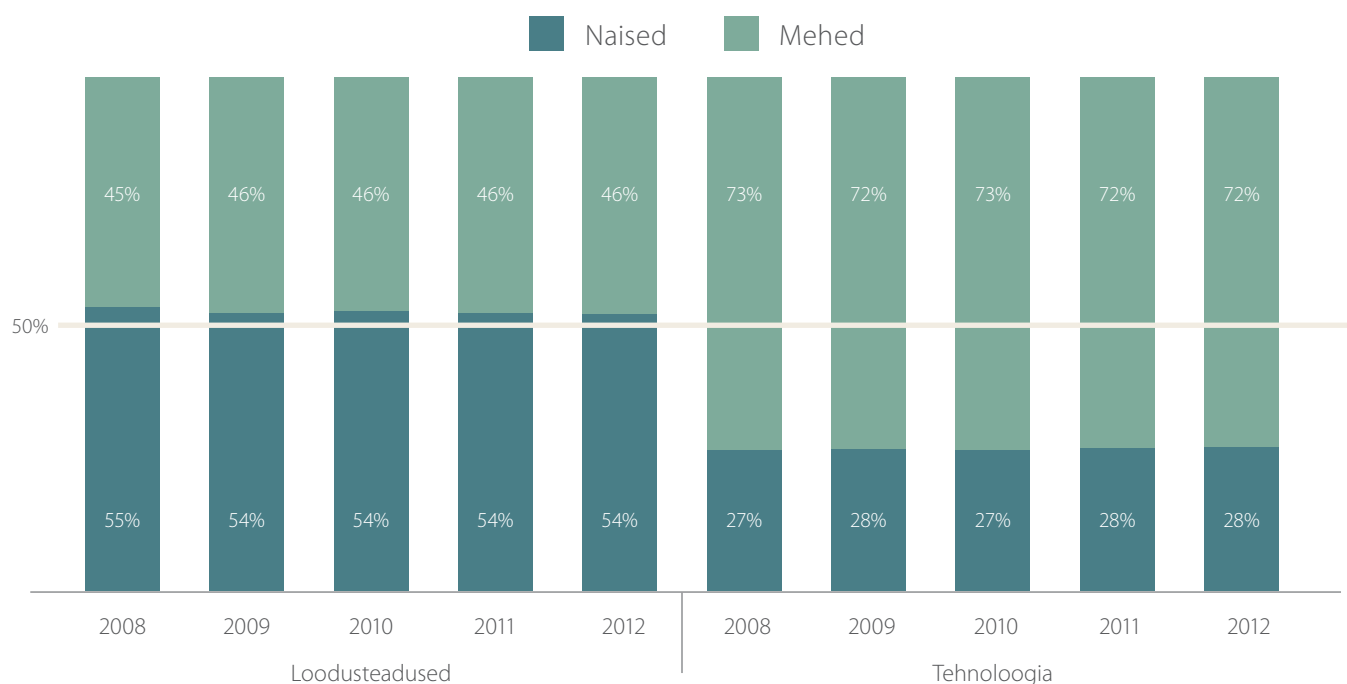
Mehed on tehnikahariduse saanute seas jätkuvalt ülekaalus

Ametikoha keskkonna-, energia- ja transpordisektoris tagavad üldiselt seitse valdkonda, mis liigitatakse kas loodusteaduste (bioteadused ja füüsikateadused) või tehnikateaduste (tehnika, tootmine ja töötlemine, arhitektuur ja ehitus, transporditeenused ja keskkonnakaitse) alla. Loodusteaduste valdkonnas on sooline tasakaal kogu ELis üldiselt hea, kuid tehnikahariduse saanute seas on mehed endiselt ülekaalus.

Lähtudes eeldusest, et keskkonnaga seotud ametikoha saamiseks tuleb omada kvalifikatsiooni mõnes eelnimetatud valdkonnas, on naiste töökoha saamise ja karjääri tegemise väljavaated nendes tööstusharudes väikesed või piiratud. 2010. aastal oli üksnes viiendik (22%) elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga

NAISTE OSAKAAL LOODUSTEADUSTE JA TEHNOLOOGIA VALDKONNA KÕRGGKOOILILÕPETANUTE SEAS, 2008–2012

Allikas: Eurostat, haridusstatistika.

varustamise, veonduse ja laonduse sektori töötajatest ELis naised.

Kvalifikatsioon ei pruugi olla ainsaks takistuseks naiste osalemisele ja edutamisele energia- ja transpordisektoris. Teised tegurid on näiteks sooliste stereotüüpide levik, sagedaste töösõitude surve ja naistele ebasoodne töökeskkond.

Ometigi võib eeldada, et tehnoloogiaharidus ja -koolitus hõlbustavad töö saamist neis tööstusharudes.

Naiste alaesindatus asjaomaste erialade lõpetanute seas on seega Euroopa 2020. aasta strateegia seisukohalt takistus, sest strateegia eesmärk on kõrvaldada tööturu killustatus eri töötajate vahel. Peale selle ohustab see ELi naiste ja meeste võrdõiguslikkuse strateegia (2010–2015) eesmärkide saavutamist. Strateegias tunnustatakse, et segregatsiooni olemasolu nii haridussüsteemis kui ka tööturul on soolise palgalõhe peamine põhjus.

Kasulikud algatused

Liikmesriigid on rakendanud **mitmesuguseid meetodeid, et soolise võrdõiguslikkuse aspekte keskkonnaga seotud otsuste tegemisse lõimida**. Austria kliimaprogrammiga edendati naiste aktiivset kaasamist keskkonnapoliitikaga seotud otsuste tegemisse ja soolise võrdõiguslikkuse lõimimist. Austria pealinn Viin on tegelenud rohkem kui kakskümmend aastat sootundliku planeerimisega ja soolise võrdõiguslikkuse küsimused on linna-planeerimisse lõimitud. Saksamaa föderaalne keskkonna-, looduskaitse-, ehitus- ja tuumaohutuse ministerium rakendab soolise võrdõiguslikkuse juhtpõhimõtet nii oma haldusalas kui ka projektide rahastamisel partnerite kaudu.

Soolõime edusammudest Leedus. Alates 2003. aastast on seal naiste ja meeste võrdseid võimalusi edendavate riiklike programmide raames tegeletud naisi ja keskkonda puudutavate küsimustega. Muu hulgas edendati vabaühenduste koostööd, lõimides võrdõiguslikkuse küsimused keskkonnaprojektidesse ja viies ellu valitsuse juhitud keskkonnaprogramme, millega kaasnes võimalus saada nendest projektidest võrdset kasu. Sloveenias toetati maaelu arengu programmi (2007–2013) raames süstemaatiliselt võrdseid võimalusi ja juurdepääsu kõikidele meetmetele. Vastu on võetud uus maaelu arengu programm 2014–2020, mis järgib keskkonnasäästlikkuse eesmärke. Elatustaseme tõstmiseks ja soolise võrdõiguslikkuse suurendamiseks kasutatakse põllumajanduse ja maaelu arengu meetmeid. Tšehhi Vabariigi keskkonnaministerium töötas 2010. aastal välja meetodi, et lõimida sooline võrdõiguslikkus keskkonnale olulist mõju avaldavatesse projektidesse ja kavadesse: ehitusprojektid, linnade rohealade ja transporditeenuste kavad (nt naiste tervist oluliselt mõjutavate ainete kõrvaldamine ja lekete vältimine).

EDUSAMMUD JA TAKISTUSED VALDKONNAS K: NAISED JA KESKKOND

EDUSAMMUD

- Naiste esindatus keskkonnasektori otsustustasandi ametikohtadel ja ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni allorganites on suurenenud.
- Naiste osakaal keskkonnahariduse saanute seas ja asjaomastel kutsealadel on suurenenud.
- Kliimamuutuste ja soolise võrdõiguslikkuse omavahelise seose üle peetavad arutelud on muutunud aktiivsemaks.
- Liikmesriigid püüavad suurendada naiste osakaalu teaduse ja tehnoloogia erialadel.

TAKISTUSED

- Üleilmsed probleemid, nagu kliimamuutused, mõjutavad naisi ja mehi erinevalt.
- Naised on kõigi tasandi keskkonnaotsuste tegemise protsessides (liikmesriigid, EL ja rahvusvaheline tasand) alaesindatud.
- Naised on kõikide keskkonnahariduse saanute ning eriti energia- ja transpordihariduse saanute seas ning asjaomastel kutsealadel ja poliitilistel ametikohtadel alaesindatud.
- Soolise võrdõiguslikkuse aspekte on keskkonnapoliitikas keeruline arvesse võtta, samuti sisaldavad keskkonnastrateegiad harva soolise võrdõiguslikkuse eesmärgi.
- Arusaamine energiatootmise ja -tarbimise soolistest muustritest on ebapiisav.

ELi edasised sammud

- Õppida paremini tundma soolise võrdõiguslikkuse ja keskkonna vahelisi seoseid, et mõista keskkonnapoliitika ja -programmide mõju naistele ja meestele.
- Tõhustada soolise võrdõiguslikkuse aspektide arvessevõtmist üleilmsete probleemide (nt kliimamuutused, keskkonnasäästlik majanduskasv) lahendamisel.
- Tunnistada, et naised võivad olla kliimamuutuste suhtes haavatavamad, ja võtta eelkõige arvesse kliimamuutuste mõju vähemusrühmadesse kuuluvatele naistele.
- Tagada, et soolist võrdõiguslikkust arvestataks poliitikas, tasakaalustades naiste esindatust otsustuspositsioonidel, et võtta arvesse naiste vajadusi ja panust.

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE)

Das Europäische Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist das EU-Kompetenzzentrum für Gleichstellungsfragen. Das EIGE unterstützt politische Entscheidungsträger und alle relevanten Einrichtungen in ihren Bemühungen zur Verwirklichung der Gleichstellung von Frauen und Männern in Europa und darüber hinaus, indem es spezifisches Fachwissen sowie verlässliche und vergleichbare Daten zur Gleichstellung in Europa bereitstellt.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu>

Das Ressourcen- und Dokumentationszentrum (RDC) des Europäischen Instituts für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist ein innovatives und praktisches Instrument, das dabei hilft, wichtige Ressourcen zur Geschlechtergleichstellung zu identifizieren und zu integrieren. Es erleichtert interessierten Personen einen Online-Bereich für Diskussionen und Debatten bietet.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu/content/rdc>

Kontakt:

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITAUEN
Tel. +370 521574-44/00

facebook.com/eige.europa.eu

twitter.com/eurogender

youtube.com/eurogender

<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN 978-92-9218-563-3

doi:10.2839/1885

MH-04-15-022-DE-N